

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran
سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۲۱۱۴۱

چاپ اول

۱۳۹۵

INSO
21141
1st.Edition
2016

صنایع دستی - بوریابافی خوزستان -
ویژگی‌ها و آیین کار

Handicrafts- Khuzestan Matting-
Specifications and code of practice

ICS: 97.195

دارای محتوای رنگی

سازمان ملی استاندارد ایران

تهران، ضلع جنوب غربی میدان ونک، خیابان ولیعصر، پلاک ۲۵۹۲

صندوق پستی: ۶۱۳۹-۱۴۱۵۵ تهران- ایران

تلفن: ۵-۸۸۸۷۹۴۶۱

دورنگار: ۸۸۸۸۷۰۸۰ و ۸۸۸۸۷۱۰۳

کرج، شهر صنعتی، میدان استاندارد

صندوق پستی: ۱۶۳-۳۱۵۸۵ کرج- ایران

تلفن: ۸-۳۲۸۰۶۰۳۱ (۰۲۶)

دورنگار: ۳۲۸۰۸۱۱۴ (۰۲۶)

رایانامه: standard@isiri.org.ir

وبگاه: <http://www.isiri.org>

Iranian National Standardization Organization (INSO)

No.1294 Valiasr Ave., South western corner of Vanak Sq., Tehran, Iran

P. O. Box: 14155-6139, Tehran, Iran

Tel: + 98 (21) 88879461-5

Fax: + 98 (21) 88887080, 88887103

Standard Square, Karaj, Iran

P.O. Box: 31585-163, Karaj, Iran

Tel: + 98 (26) 32806031-8

Fax: + 98 (26) 32808114

Email: standard@isiri.org.ir

Website: <http://www.isiri.org>

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

سازمان ملی استاندارد ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن‌ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

تدوین استاندارد در حوزه‌های مختلف در کمیسیون‌های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب‌نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می‌شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان، صادرکنندگان و واردکنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان‌های دولتی و غیردولتی حاصل می‌شود. پیش‌نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی‌نفع و اعضای کمیسیون‌های مربوط ارسال می‌شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادهای در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می‌شود.

پیش‌نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان‌های علاقه‌مند و ذی‌صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین‌شده تهیه می‌کنند در کمیته ملی طرح، بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می‌شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می‌شود که بر اساس مقررات استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که در سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می‌شود، به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین‌المللی اندازه‌شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می‌کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی‌های خاص کشور، از آخرین پیشرفت‌های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین‌المللی بهره‌گیری می‌شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می‌تواند با رعایت موازین پیش‌بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف‌کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست‌محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری کند. سازمان می‌تواند به منظور حفظ بازارهای بین‌المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه‌بندی آن را اجباری کند. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده‌کنندگان از خدمات سازمان‌ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم‌های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست‌محیطی، آزمایشگاه‌ها و مراکز واسنجی (کالیبراسیون) وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد این‌گونه سازمان‌ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می‌کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن‌ها اعطا و بر عملکرد آن‌ها نظارت می‌کند. ترویج دستگاه بین‌المللی یکاها، واسنجی وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گران‌بها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2- International Electrotechnical Commission

3- International Organization for Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legals)

4-Contact point

5- Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد

«صنایع دستی - بوریابافی خوزستان - ویژگی‌ها و آیین کار»

رئیس:

شریف‌زادگان، محمد
(کارشناسی ارشد مهندسی صنایع)

دبیر:

رحیمی، عباس
(کارشناسی ارشد عکاسی)

اعضا: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

برقانی، مجید
(کارشناسی ارتباط تصویری)

حقیقی، حمیده
(کارشناسی ارشد پژوهش هنر)

دایی، مزده
(کارشناسی ارشد ادبیات نمایشی)

دایی، مینا
(کارشناسی ارشد شیمی)

دایخ‌زاده، زهرا
(دیپلم)

رضوی، منصوره
(کارشناسی ارشد مردم‌شناسی)

سواری، جبار
(دیپلم)

سواری، حسن
(دیپلم)

شجاعی، حسین
(کارشناسی ارشد گرافیک)

اعضا: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

صلاحی، معصومه
(کارشناسی صنایع دستی)

عادل، فرزانه
(کارشناسی ارشد صنایع دستی)

غزنوی، نسرین
(کارشناسی ارشد صنایع دستی)

غضنفری، مانیما
(کارشناسی ارشد پژوهش هنر)

کاویانی، امیرعباس
(دکترای مدیریت استراتژیک)

متولی طاهر، محمدمهدی
(کارشناسی ارتباط تصویری)

مرادی، مهرداد
(کارشناسی ارشد عکاسی)

محمدرضا فام، حمید
(کارشناسی ارشد نقاشی)

مصیبی، فاطمه
(کارشناس صنایع دستی)

ناصری، مینا
(کارشناسی طراحی فرش)

ویراستار:

مواجی، فریده
(کارشناسی مهندسی کشاورزی)

سمت و/ یا محل اشتغال:

کارشناس - معاونت صنایع دستی خوزستان

معاون صنایع دستی لرستان

معاون صنایع دستی خوزستان

کارشناس - موسسه پژوهش هنر برزان

معاون توسعه مدیریت اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری خوزستان

کارشناس - موسسه پژوهش هنر برزان

مدرس دانشگاه - دانشگاه جامع علمی و کاربردی میراث ایرانیان کرمانشاه

کارشناس - موسسه پژوهش هنر برزان

مدرس دانشگاه - دانشکده هنر دانشگاه شهرکرد

کارشناس - موسسه پژوهش هنر برزان

رئیس اداره نظارت بر اجرای استاندارد اداره کل استاندارد بوشهر

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
ز	پیش‌گفتار
ح	مقدمه
۱	۱ هدف و دامنه کاربرد
۱	۲ اصطلاحات و تعاریف
۸	۳ ابزارهای تولید
۱۱	۴ ویژگی‌ها
۱۱	۱-۴ ویژگی مواد اولیه
۱۳	۲-۴ ویژگی‌های محصول نهایی
۱۳	۱-۲-۴ ساختار
۱۳	۲-۲-۴ رنگ‌بندی
۱۳	۳-۲-۴ ابعاد
۱۳	۴-۲-۴ عیب‌های ظاهری
۱۴	۵ آیین کار تولید
۱۴	۱-۵ تهیه نی از نی‌زار
۱۴	۲-۵ خشک کردن ساقه‌های نی
۱۵	۳-۵ بریدن سر و ته ساقه‌های نی
۱۶	۴-۵ جدا کردن پوست ساقه‌های نی
۱۷	۵-۵ شکافتن (دونیم کردن) ساقه‌های نی
۱۸	۶-۵ بافتن بوریا
۲۶	۶ بسته‌بندی
۲۶	۷ نشانه‌گذاری محصول بوریا
۲۷	۸ راهنمای نگهداری محصول
۲۸	پیوست الف (آگاهی‌دهنده) نمونه‌های کاربرد محصول بوریا

پیش‌گفتار

استاندارد «صنایع دستی - بوریابافی خوزستان - ویژگی‌ها و آیین کار» که پیش‌نویس آن بر اساس پژوهش انجام‌شده تهیه و تدوین شده‌است، پس از بررسی در کمیسیون‌های مربوط در دویست و هشتاد و ششمین اجلاس کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۷ تصویب شد. اینک این استاندارد به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن‌ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

استانداردهای ملی ایران بر اساس استاندارد ملی ایران شماره ۵ (استانداردهای ملی ایران - ساختار و شیوه نگارش) تدوین می‌شوند. برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت‌های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در صورت لزوم تجدیدنظر خواهند شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدیدنظر در کمیسیون‌های مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی ایران استفاده کرد.

نتیجه پژوهشی که برای تهیه و تدوین این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته، به شرح زیر است:

- تحقیقات و تجربیات متخصص‌های داخلی.

مقدمه

بوریابافی خوزستان، یکی از رشته‌های صنایع دستی حصیری ایران است که در آن، دست‌بافته‌ای حصیری با گونه‌ای از نی مردابی شکافته‌شده، با کاربری متنوع تولید می‌شود.

محل رویش نی مورد مصرف در بوریابافی، تالاب‌ها و حاشیه رودخانه‌ها است. به‌طور معمول، ساخت بوریا در مناطقی انجام می‌شود که مواد اولیه آن یعنی (نی) در دسترس باشد. خوزستان در ادوار تاریخی به‌دلیل موقعیت طبیعی، وجود رودخانه‌ها و تالاب‌ها و وسعت زیاد نی‌زارها، یکی از مراکز مهم بوریابافی بوده‌است. روستائیان عرب‌زبان خوزستان، از محصول بوریا، به‌عنوان زیرانداز، پوشش آل‌چیق، پوشش مهمان‌خانه‌ای به‌نام مضیف، سیلوی ذخیره غلات و مانند این‌ها استفاده می‌کنند. این محصول در میان شهرنشینان نیز کاربردهای متنوعی مانند استفاده در تزیینات داخلی دارد.

بوریابافی خوزستان، در مناطق عرب‌نشین این مانند شهرهای هویزه، دشت آزادگان (سوسنگرد)، آبادان و خرمشهر رواج دارد.

برخی از شهرهای استان‌های جنوبی کشور، زرقان (از توابع فارس)، بروجرد (از توابع لرستان) و برخی از روستاهای پیرامون شهر همدان، از سایر مراکز بوریابافی ایران به‌شمار می‌روند که بخش عمده‌ای از مواد اولیه خود را از استان خوزستان تأمین می‌کنند.

از آنجا که بوریابافی با زندگی بخشی از مردم استان خوزستان درآمیخته و جایگاهی اساسی در زندگی روزمره آن‌ها به عهده دارد، تدوین استانداردهای ملی مربوط به این هنر-صنعت به‌منظور حفظ و توسعه آن اهمیت بسیاری پیدا می‌کند.

صنایع دستی - بوریابافی خوزستان - ویژگی‌ها و آیین کار

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، تعیین ویژگی‌های مواد اولیه، ابزارهای تولید، ساختار محصول نهایی، آیین کار تولید، بسته‌بندی و نشانه‌گذاری بوریابافی خوزستان است. این استاندارد برای بوریابافی با استفاده از ساقه‌های نی مردابی مطابق با ویژگی‌های مندرج در این استاندارد که ممکن است در مناطق دیگر ایران نیز انجام شود، کاربرد دارد. این استاندارد برای سایر رشته‌های حصیریابی ایران کاربرد ندارد.

۲ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد، اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می‌رود:

۱-۲

صنایع دستی

گروهی از صنایع است که تمام یا بخشی از مراحل تولید محصولات آن با دست و در چهارچوب فرهنگ و بینش‌های فلسفی، میراث‌های قومی و ذوق و هنر مردم هر منطقه جغرافیایی انجام می‌شود.

۲-۲

صنایع دستی حصیری

یکی از گروه‌های صنایع دستی ایران و دربرگیرنده بیش از بیست رشته فرعی با ویژگی‌های منحصر به فرد است که در هر رشته، با توجه به ابزارها، مواد مصرفی و روش بافت، گونه خاصی از محصولات حصیری دست‌باف تولید می‌شود (به شکل ۱ مراجعه کنید).

یادآوری- صنایع دستی حصیری، به‌عنوان کهن‌ترین صنایع دستی، در بیشتر مناطق کشور کم‌وبیش رواج دارد.

شکل ۱- نمونه‌های محصولات حصیری (از راست به چپ: کپو، حصیر، مروارباف)

۳-۲

بوریا بافی

یکی از شاخه‌های صنایع دستی حصیری است که در آن، با استفاده از نوعی نی مردابی، دست‌بافته‌ای حصیری با کاربردهای گوناگون بافته می‌شود.

۴-۲

بوریا

باریه

bârye

محصول تهیه‌شده از ساقه‌های شکافته‌شده نوعی نی مردابی است که به صورت دستی و برای کاربردهای متنوع مانند مفروش کردن محیط‌های مسکونی، پوشش آلاچیق، پوشش مهمان‌خانه مضاف، ساختن سیلوی ذخیره غلات و همچنین استفاده در دکوراسیون داخلی تولید می‌شود (به شکل ۲ مراجعه کنید). نمونه‌های کاربرد محصول بوریا، در پیوست الف آورده شده است.

یادآوری ۲- واژه «بوریا» گرفته‌شده از زبان آرامی است و در زبان عربی، به معنی حصیری است که به عنوان فرش به کار می‌رود.

شکل ۲- نمونه محصول بوریا

۵-۲

نی مردابی

phragmites

قصب

qaseb

گونه‌ای گیاه چندساله از تیره گندمیان^۱ است که در مناطق با اقلیم گرم و مرطوب و به طور معمول در اطراف مرداب‌ها، باتلاق‌ها و سایر آب‌های ساکن می‌روید و به نی خیزران نیز معروف است (به شکل ۳ مراجعه کنید). از به هم بافته شدن ساقه‌های شکافته‌شده این گیاه به صورت تار و پودی، محصول بوریا تولید می‌شود.

1 - Gramineae

شکل ۳- نی مردابی

۶-۲

بافت

چیدمان ساقه‌های نی شکافته‌شده به صورت تاروپودباف است که باعث تولید محصول بوریا می‌شود (به شکل ۴ مراجعه کنید).

شکل ۴- بافت تاروپود و شیوه استقرار ساقه‌های نی در محصول بوریا

۷-۲

بوریا باف

فردی است که با مواد اولیه مورد مصرف، ابزارهای تولید و کاربردهای محصول بوریا آشنا است و توانایی تولید محصول بوریا را دارد.

۸-۲

بریدن نی به صورت فردی

یژرد

yežred

فرآیند بریدن نی مردابی به صورت یک نفره و با استفاده از داس مخصوص است که در محل نی‌زار انجام می‌شود (به شکل ۵ مراجعه کنید).

شکل ۵- بریدن نی از نی‌زار

۹-۲

بریدن نی به صورت گروهی

ژرد

žred

فرآیند بریدن نی مردابی به صورت چند نفره و با استفاده از داس مخصوص است که در محل نی‌زار انجام می‌شود.

۱۰-۲

ساقه نی مردابی

بدنه اصلی نی مردابی با قطر تقریبی ۲ mm است که به لوله استوانه‌ای توخالی شباهت دارد.

۱۱-۲

جدا کردن پوست نی مردابی

فرآیندی است که در آن، بورپاباف با دست، پوست خشک موجود روی ساقه نی را جدا می‌کند.

۱۲-۲

ساقه نی پوست دار

ماهو ام گشر

mâhu em gaššar

اصطلاحی است که در فرهنگ رایج مردم عربزبان منطقه، به ساقه نی دارای پوست، گفته می شود (به شکل ۶ مراجعه کنید).

شکل ۶- ساقه نی دارای پوست

۱۳-۲

ساقه نی پوست کنده

ام گشر

em gaššar

اصطلاحی است که در فرهنگ رایج مردم عربزبان منطقه، به ساقه نی بدون پوست، گفته می شود (به شکل ۷ مراجعه کنید).

شکل ۷- ساقه نی بدون پوست

۱۴-۲

شکافتن نی

فرآیندی است که در آن، بوریاباف، با استفاده از نی شکاف (مشگه)، ساقه نی مردابی را در جهت طولی می شکافد و آن را به دو نیم تقسیم می کند.

۱۵-۲

ساقه دونیم‌شده

ام فشگ

em faššag

اصطلاحی است که در فرهنگ رایج مردم عرب‌زبان منطقه، به ساقه نی دونیم‌شده، گفته می‌شود.

۱۶-۲

کوبیدن نی

فرآیندی است که در آن، بوریا باف، با استفاده از نی کوب (مدگه)، روی نی‌های دونیم‌شده ضربه وارد می‌کند تا به نوارهای پهن تبدیل شوند.

۱۷-۲

نوار نی

مدگوک

madgug

نوار مسطح به‌دست‌آمده در مرحله کوبیدن ساقه‌های نی است. این نوار در راستای طول، دارای چند شکستگی است (به شکل ۸ مراجعه کنید).

شکل ۸- مدگوک

۱۸-۲

نی تار

نوار مسطح نی است که در طول محصول بوریا قرار می‌گیرد.

۱۹-۲

نی پود

نوار مسطح نی است که در عرض محصول بوریا و عمود بر نی تار قرار می‌گیرد.

۲۰-۲

نی ناسالم

ساقه نی مردابی است که به دلایل گوناگون، دچار پوسیدگی، خال زدگی، کپک زدگی یا بدرنگی شده است.

۲۱-۲

بدرنگی

تغییر رنگ ساقه نی مردابی است که در اثر عوامل بیرونی مانند آلودگی محیط ایجاد شده است.

۲۲-۲

بافتن بوریا

یصنع

yesnae

فرآیندی است که در آن، نوارهای تار و پود از جنس نی، به طور متناوب از زیر و روی یکدیگر عبور کرده و محصول بوریا تولید می شود.

۲۳-۲

لبه بافی

کسرا

kasrâ

یک نوع بافت زنجیره مانند است که در آن، نوارهای پود موجود در لبه محصول بوریا، با حرکت پیچشی شکسته شده و با عبور از لابه لای سایر نوارهای پود و حرکت به سمت درون محصول، به یکدیگر بافته می شوند (به شکل ۹ مراجعه کنید).

یادآوری- لبه بافی، برای از بین بردن تیزی نوک نوارهای نی موجود در لبه های محصول انجام می شود.

شکل ۹- لبه بافی محصول بوریا

۳ ابزارهای تولید

۱-۳ بلم

یک نوع قایق باریک و کوچک است که اغلب به وسیله پارو در آب حرکت می‌کند و برای عبور در میان نی‌زار (تالاب) و جمع‌آوری ساقه‌های نی کاربرد دارد (به شکل ۱۰ مراجعه کنید).

شکل ۱۰- بلم مخصوص گردش در نی‌زار

۲-۳ مینجل^۱ (مینزل)

نوعی داس فولادی است که برای بریدن ساقه نی مردابی در محل رویش به کار می‌رود و دارای ویژگی‌های زیر است: (به شکل‌های ۱۱ و ۱۲ مراجعه کنید)

الف- مینجل دارای تیغه فولادی با درازای تقریبی ۳۰ cm است. لبه این تیغه برنده و دندانه‌دار (شبيه اره نجاری) است.

ب- مینجل دارای دسته‌ای چوبی با درازای تقریبی ۱۷ cm است که به واسطه میخ و غلاف فلزی، به انتهای تیغه وصل شده‌است.

شکل ۱۱- مینجل (منزل)

شکل ۱۲- تیغه منجل و محل اتصال آن به دسته منجل

۳-۳ نی شکاف (مشگه)

نوعی چاقوی کوچک است که برای شکافتن ساقه‌های نی کاربرد دارد و شامل اجزای زیر است: (به شکل ۱۳ و ۱۴ مراجعه کنید)

الف- تیغه فولادی مشگه، تیز و بدون دندانه است و برای بهتر فرورفتن در ساقه نی و شکافتن آن، دارای انحنای است.

ب- درازای تقریبی تیغه مشگه، ۱۰ cm، است.

پ- انتهای تیغه مشگه، به یک دسته از جنس گچ با درازای تقریبی ۱۰ cm، وصل شده است.

یادآوری- ساختار کلی دسته، با دست مشت شده بوریاباف تناسب دارد.

شکل ۱۳- مشگه

شکل ۱۴- شکافتن (دونیم کردن) ساقه نی به وسیله مشگه

۴-۳ مِدِگِه (نی کوب)

وسیله‌ای است که برای کوبیدن و صاف کردن ساقه‌های شکافته‌شده نی کاربرد دارد و شامل اجزای زیر است:
(به شکل‌های ۱۵ و ۱۶ مراجعه کنید)

۱-۴-۳ سر

الف- قطعه چوبی به شکل نیم‌استوانه به درازای ۴۰ cm تا ۵۰ cm، قطر تقریبی ۱۲ cm و ضخامت تقریبی ۱۰ cm، است.

ب- قاعده سر مدگه صاف و بدون برآمدگی یا گودی است تا ساقه‌های شکافته‌شده نی با فشار یکنواخت کوبیده شده و مسطح شوند.

پ- در میانه مدگه، سوراخی به قطر ۵ cm تا ۷ cm وجود دارد که دسته مدگه در آن قرار می‌گیرد.

۲-۴-۳ دسته

الف- میله گرد چوبی به درازای تقریبی ۱۰۰ cm و قطر ۵ cm تا ۷ cm، است.

ب- دسته، از انتها به میانه سر مدگه وصل شده است.

شکل ۱۵- مدگه

شکل ۱۶- سر مدگه

۴ ویژگی‌ها

۱-۴ ویژگی مواد اولیه

۱-۱-۴ ساقه نی مردابی

الف- نی، به‌طور معمول در اطراف مرداب‌ها، باتلاق‌ها و سایر آب‌های ساکن با عمق ۵۰ cm تا ۲۰۰ cm، رشد می‌کند (به شکل ۱۷ مراجعه کنید).

شکل ۱۷- نمونه محل رویش نی مردابی

ب- رویش این گیاه از اوایل بهار آغاز می‌شود و بلندای آن تا میانه تابستان به ۵۰ cm تا ۲۰۰ cm می‌رسد و در همین زمان از حالت نرمی و لزجی خارج شده و حالت انعطاف‌پذیر پیدا می‌کند.

پ- در طول ساقه توخالی نی مردابی، مفصل‌هایی با فواصل ۲۰ cm تا ۳۰ cm، وجود دارد که نی را به چند بند تقسیم کرده و روی آن‌ها، محل رویش برگ‌های صاف و نازک این گیاه است (به شکل ۱۸ مراجعه کنید).

هنگام برش ساقه نی، این مفصل‌ها، به دلیل وجود آب ترد و شکننده بوده و ممکن است با کوچک‌ترین فشار از یکدیگر جدا شوند.

شکل ۱۸- محل رویش برگ‌ها روی ساقه نی مردابی

ت- نی مردابی سبزرنگ است. پس از بریده شدن و قرارگرفتن در معرض نور مستقیم خورشید، دارای رنگ زرد مایل به سفید می‌شود. توصیه می‌شود برای ساخت هر محصول، از نی‌های با رنگ یکسان استفاده شود.

ث- کاکل موجود در بخش بالایی ساقه نی، باید از نی جدا شود.

ج- پس از جداسازی برگ‌ها و پوست نی، بخش صاف، استخوان‌مانند و سخت ساقه آشکار می‌شود که دارای قطر ۱ cm تا ۲ cm، است.

چ- ضخامت تقریبی دیواره نی شکافته شده ۱ mm تا ۲ mm، است و در بعضی از نقاط داخلی نی، پرده‌های اسفنجی، نرم و بسیار سبک وجود دارد (به شکل ۱۹ مراجعه کنید).

شکل ۱۹- نی شکافته شده (نمای بیرونی، کناری، درونی)

ح- استفاده از نی‌های پوسیده، کپک‌زده و رنگ‌پریده در فرآیند تولید محصول بوریا مجاز نیست و زیبایی و دوام محصول را کاهش می‌دهد.

خ- استقامت و کیفیت ساقه‌های نی با توجه به خاک محل رویش آن‌ها متفاوت است. در فرآیند تولید محصول بوریا، نباید از ساقه‌های نی ضعیف و شکننده استفاده شود.

د- بهتر است، برای تولید محصول بزرگ بوریا، از نی‌های بلند و ضخیم با استحکام بالا استفاده شود.

۲-۴ ویژگی‌های محصول نهایی

۱-۲-۴ ساختار

الف- هر قطعه محصول بوریا، باید دارای ظاهر مناسب و شامل بافت اصلی و لبه‌بافی باشد.

ب- بافت محصول، باید دقیق، منظم و دارای کیفیت مطلوب باشد.

پ- در ساختار محصول بوریا، باید از ساقه‌های نی سالم، بدون خال و تمیز استفاده شود.

ت- برای جلوگیری از بیرون‌زدگی و شل‌شدن نی‌های موجود در بافت محصول بوریا و استحکام بیشتر آن، باید سر نی‌های پایین و بالای محصول بوریا به درستی به هم بافته‌شده و به سمت داخل برگشته باشد.

۲-۲-۴ رنگ‌بندی

محصول بوریا، باید از لحاظ رنگ یکنواخت باشد و چندرنگی در نقاط مختلف آن مشاهده نشود.

۳-۲-۴ ابعاد

محصول بوریا، به‌طور معمول در دو اندازه $۲۰۰\text{ cm} \times ۶۰۰\text{ cm}$ و $۲۵۰\text{ cm} \times ۱۰۰\text{ cm}$ ، تولید می‌شود. یادآوری- ابعاد محصول بوریا می‌تواند برحسب توافق طرفین ذینفع، تغییر کند.

۴-۲-۴ عیب‌های ظاهری

۱-۴-۲-۴ محصول بوریا، نباید دارای این عیب‌ها باشد: پارگی، سوراخ‌شدگی، شکستگی، سوختگی، پوسیدگی، آثار ترمیم، ساییدگی.

۲-۴-۲-۴ رعایت شرایط زیر در تولید محصول الزامی است:

الف- ضخامت دیواره ساقه‌های نی مورد مصرف در تولید محصول، نباید بیش از حد معمول تفاوت داشته باشد.

ب- فواصل نایکنواخت بین ساقه‌های نی مورد مصرف در بافت محصول، نباید وجود داشته باشد.

پ- در ساقه‌های نی مورد مصرف در قسمت‌های مختلف بافت محصول، نباید شکستگی عرضی وجود داشته باشد.

ت- استفاده از ساقه‌های نی با رنگ‌های گوناگون، به‌علت ایجاد چندرنگی و جلوه نامناسب محصول، مجاز نیست.

ث- وجود برگ و پوست روی ساقه‌های نی مورد مصرف در بافت محصول، مجاز نیست.

ج- رعایت یک‌دست‌بودن و یکنواختی بافت محصول، یک الزام است.

چ- استفاده از ساقه‌های نی پوسیده، خال‌دار، کپک‌زده و رنگ‌پریده در تولید محصول، مجاز نیست.

ح- به‌علت استفاده مکرر از ساقه‌های نی کوتاه، تعداد برآمدگی‌های نقاط مختلف زیاد شده و زیبایی محصول کاهش می‌یابد.

خ- انتهای ساقه‌های نی مورد مصرف در بافت محصول، نباید آزاد و رها باشند.

۵ آیین کار تولید

۱-۵ تهیه نی از نی‌زار

بوریا باف، فرآیند تهیه نی از نی‌زار را به شرح زیر انجام می‌دهد:

الف- با استفاده از منجل، ساقه‌های نی با ضخامت و بلندی مطلوب را از نزدیک‌ترین محل به ریشه آنها قطع می‌کند.

ب- به‌وسیله منجل، برگ‌های موجود روی ساقه‌های نی را جدا می‌کند.

پ- برای حمل آسان‌تر نی‌های بریده‌شده، آنها را در دسته‌های چندتایی به یکدیگر می‌بندد و به محل تولید محصول بوریا انتقال می‌دهد.

۲-۵ خشک کردن ساقه‌های نی

بوریا باف، فرآیند خشک کردن ساقه‌های نی را به شرح زیر انجام می‌دهد:

الف- ساقه‌های نی دسته‌شده را حداقل پنج روز در معرض هوای آزاد و نور مستقیم خورشید قرار می‌دهد تا آب فراوان موجود در الیاف آنها تبخیر شده و ساقه‌ها خشک و سبک شوند (به شکل ۲۰ مراجعه کنید).

شکل ۲۰- خشک کردن دسته‌های ساقه‌ی نی در زیر نور خورشید

۳-۵ بریدن سر و ته ساقه‌های نی

بوریا باف، فرآیند بریدن سر و ته ساقه‌های نی را به شرح زیر انجام می‌دهد:

الف- با استفاده از منجل، سر کاکل‌دار ساقه‌های نی را به صورت دسته‌ای برش داده و جدا می‌کند (به شکل ۲۱ مراجعه کنید).

شکل ۲۱- بریدن سر کاکل‌دار ساقه‌های نی

ب- با استفاده از منجل، انتهای ساقه‌های نی را به صورت تکی و به حالت زاویه‌دار برش می‌دهد تا شکافتن ساقه‌ها در مرحله بعدی آسان‌تر انجام شود (به شکل‌های ۲۲ و ۲۳ مراجعه کنید).

شکل ۲۲- برش انتهای ساقه‌های نی

شکل ۲۳- برش مایل انتهای ساقه‌های نی

۴-۵ جدا کردن پوست ساقه‌های نی

بوریاباف، پوست خشک و نازک ساقه‌های نی را به صورت دستی جدا می‌کند (به شکل‌های ۲۴، ۲۵ و ۲۶ مراجعه کنید).

شکل ۲۴- جدا کردن پوست خشک ساقه نی

شکل ۲۵- ساقه‌های نی دارای پوست (ماهو ام گشتر)

شکل ۲۶- ساقه‌های نی بدون پوست (ام گشتر)

۵-۵ شکافتن (دونیم کردن) ساقه‌های نی

بوریا باف، فرآیند شکافتن ساقه‌های نی را به شرح زیر انجام می‌دهد:

الف- با استفاده از مشگه، ساقه‌های نی را به صورت تکی، در جهت طولی شکافته و آن‌ها را به دونیم تقسیم می‌کند (به شکل ۲۷ مراجعه کنید).

شکل ۲۷- دونیم کردن ساقه نی با استفاده از مشگه

ب- ساقه‌های نی شکافته شده را روی زمین ردیف بندی می‌کند (به شکل ۲۸ مراجعه کنید).

شکل ۲۸- ردیف بندی ساقه‌های نی شکافته شده روی زمین

پ- برای افزایش انعطاف ساقه‌های نی شکافته شده و جلوگیری از حالت شکنندگی آن‌ها در هنگام بوریا بافی، ساقه‌های نی را به مدت ۲۰ min تا ۳۰ min ، با آب مرطوب می‌کند.

ت- دسته مدگه را گرفته و با بالا و پایین آوردن آن به حالت عمودی، روی ساقه‌های دونیم‌شده مرطوب ضربه وارد می‌کند تا هر ساقه دارای چند شکستگی طولی شده و حالت مسطح و نوارمانند پیدا کند (به شکل‌های ۲۹ و ۳۰ مراجعه کنید).

شکل ۲۹- کوبیدن و مسطح کردن ساقه‌های نی با مدگه

شکل ۳۰- نوارهای نی ایجادشده بر اثر کوبیدن

۵-۶ بافتن بوریا

بوریا بافتن، فرآیند بافتن بوریا را به شرح زیر انجام می‌دهد:

الف- نوارهای نی را با آب معمولی (شهری) مرطوب می‌کند (به شکل ۳۱ مراجعه کنید).

شکل ۳۱- ساقه‌های نی خیس خورده

ب- یکی از نوارهای نی را در دست گرفته و پس از بازکردن لایه‌های آن، آن را روی زمین گذاشته و به حالت نشسته پاهای خود را روی آن قرار می‌دهد (به شکل ۳۲ مراجعه کنید).

یادآوری- بخش شکافته شده نوارهای نی، رو به زمین و بخش بیرونی آن‌ها رو به بالا قرار می‌گیرد تا در هنگام بافتن، لبه‌های تیز نوارها، به دست‌های بوریاباف آسیب نرساند.

شکل ۳۲- استقرار اولین نوار تار روی زمین

پ- هشت عدد نوار نی را به عنوان تارهای محصول بوریا، در کنار نوار قبلی روی زمین قرار می‌دهد و پاهای خود را روی آنها می‌گذارد (به شکل ۳۳ مراجعه کنید).

شکل ۳۳- استقرار ۹ عدد نوار تار روی زمین

ت- حد وسط سطح ایجاد شده را در نظر گرفته و از وسط نی‌های چیده شده، فرآیند بافتن بوریا را آغاز می‌کند.

ث- یک نوار نی دیگر را به عنوان پود در دست گرفته و از زیر و روی نوارهای روی زمین، به صورت سه عدد زیر- سه عدد رو عبور می‌دهد (به شکل ۳۴ مراجعه کنید).

یادآوری- در این حالت، سه عدد نوار وسط، در روی پود و سه عدد نوار موجود در هر طرف، در زیر میانه پود قرار می گیرند.

شکل ۳۴- استقرار اولین نوار پود در میان نوارهای تار

ج- میانه پود دوم را روی دو نوار اول، زیر سه نوار، روی سه نوار و زیر یک نوار آخر قرار می دهد (به شکل ۳۵ مراجعه کنید).

شکل ۳۵- استقرار دومین نوار پود در میان نوارهای تار

چ- میانه پود سوم را روی یک نوار اول، زیر سه نوار، روی سه نوار و زیر دو نوار آخر قرار می دهد (به شکل ۳۶ مراجعه کنید).

شکل ۳۶- استقرار سومین نوار پود در میان نوارهای تار

ح- میانه پود چهارم را زیر سه نوار اول، روی سه نوار دوم و زیر سه نوار آخر قرار می‌دهد (به شکل ۳۷ مراجعه کنید).

شکل ۳۷- استقرار چهارمین نوار پود در میان نوارهای تار

خ- میانه پود پنجم را زیر دو نوار اول، روی سه نوار، زیر سه نوار و روی آخرین نوار قرار می‌دهد (به شکل ۳۸ مراجعه کنید).

شکل ۳۸- استقرار پنجمین نوار پود در میان نوارهای تار

د- میانه پود ششم را زیر نوار اول، روی سه نوار، زیر سه نوار و روی دو نوار آخر قرار می‌دهد (به شکل ۳۹ مراجعه کنید).

شکل ۳۹- استقرار ششمین نوار پود در میان نوارهای تار

ذ- میانه پود هفتم را روی سه نوار اول، زیر سه نوار وسط و روی سه نوار آخر قرار می‌دهد (به شکل ۴۰ مراجعه کنید).

یادآوری- در این مرحله، شیوه استقرار پود هفتم، مشابه اولین پود است.

شکل ۴۰- استقرار هفتمین نوار پود در میان نوارهای تار

ر- با تکرار کامل فرآیند استقرار پود اول تا ششم، سایر پودها را مستقر می‌کند تا در نهایت سطحی متوازی الاضلاع از نوارهای تار و پود ایجاد شود.

یادآوری- مراحل انجام شده به گونه‌ای است که ابتدا یکی از قطرهای سطح متوازی الاضلاع بافته می‌شود.

ز- با تکرار پودگذاری در یک طرف قطر سطح متوازی الاضلاع، عمل بافتن محصول را ادامه می‌دهد تا به گوشه‌های یک سمت محصول منتهی شود (به شکل ۴۱ مراجعه کنید).

شکل ۴۱- استقرار تمام نوارهای پود و ایجاد سطح متوازی الاضلاع

ژ- برای بافتن گوشه محصول، نوارهای پود را خم کرده و در لابه‌لای سر نوارهای تار قرار می‌دهد (به شکل‌های ۴۲، ۴۳ و ۴۴ مراجعه کنید).

شکل ۴۲- بافتن گوشه محصول

شکل ۴۳- بافتن گوشه محصول

شکل ۴۴- بافتن گوشه محصول

س- برای جلوگیری از نوک تیز شدن لبه‌های دو ضلع بالا و پایین محصول و انحنادار شدن آن، نوارهای پود موجود در این قسمت را با حرکت پیچشی می‌شکند و با عبور از لابه‌لای سایر نوارهای پود به سمت درون محصول، آن‌ها را به هم می‌بافد (به شکل ۴۵ مراجعه کنید).

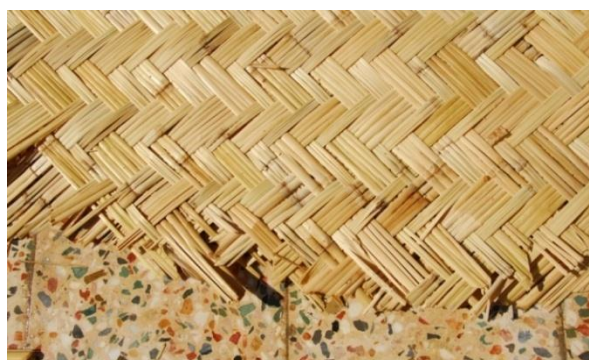
شکل ۴۵- زنجیره‌بافی لبه دو ضلع بالا و پایین محصول بوریا (نمای پشت و رو)

ش- مراحل پیشین را از میانه سطح محصول به سمت مخالف تکرار می‌کند تا محصول به‌طور کامل بافته‌شود (به شکل ۴۶ مراجعه کنید).

شکل ۴۶- بافتن نیمه دوم سطح متوازی‌الاضلاع

ص- در پایان بافتن بوریا، سر نوارهای موجود در دو ضلع طولی محصول، به حالت آزاد است (به شکل ۴۷ مراجعه کنید). برای جلوگیری از شل شدن نوارهای بافته‌شده و بیرون زدگی آنها، بوریا باف، به اندازه ۱۰ cm از لبه هر ضلع را در یک خط مستقیم می‌شکند و به سمت پشت بوریا برمی‌گرداند (به شکل ۴۸ مراجعه کنید).

شکل ۴۷- لبه‌های دو ضلع طولی محصول بوریا

شکل ۴۸- شکستن و برگرداندن لبه‌های دو ضلع طولی محصول بوریا (نمای پشت و رو)

ض- محصول نهایی را از پشت روی زمین گذاشته و لبه‌های محصول را با راه رفتن روی آن‌ها یکنواخت می‌کند (به شکل‌های ۴۹ و ۵۰ مراجعه کنید).

شکل ۴۹- راه رفتن روی لبه‌های برگردانده شده دو ضلع طولی محصول بوریا

شکل ۵۰- محصول نهایی بوریا

۶ بسته‌بندی

الف- محصول بوریا، باید به صورت لوله‌ای جمع‌آوری شده و در سه ناحیهٔ ابتدا، انتها و میانه با نوار پهن، بسته شود (به شکل ۵۱ مراجعه کنید).

ب- از تازدن محصول بوریا، باید خودداری شود.

شکل ۵۱- لوله‌کردن محصول بوریا

۷ نشانه‌گذاری محصول بوریا

آگاهی‌های زیر، باید با قلم و درشت‌نمایی مناسب، به زبان‌های فارسی و انگلیسی و در صورت نیاز، به زبان کشور خریدار بر روی یک برچسب نوشته شود و در محل مناسبی از محصول بوریا، بدون آسیب‌رساندن به آن، نصب شود:

الف- عبارت «بوریا خوزستان» به همراه عبارت «صنایع دستی ایران»

ب- نام محصول

پ- نام / نشان بوریا باف یا واحد تولیدی

ت- نشانی واحد تولیدی (پستی / الکترونیکی)

ث- عبارت «ساخت ایران»

ج- روستا یا شهر محل تولید محصول

چ- جنس: نی مردابی

ح- ابعاد محصول بر حسب cm

خ- جرم محصول بر حسب gI

د- سال تولید محصول

ذ- سایر اطلاعات ضروری (در صورت وجود)

۸ راهنمای نگهداری محصول

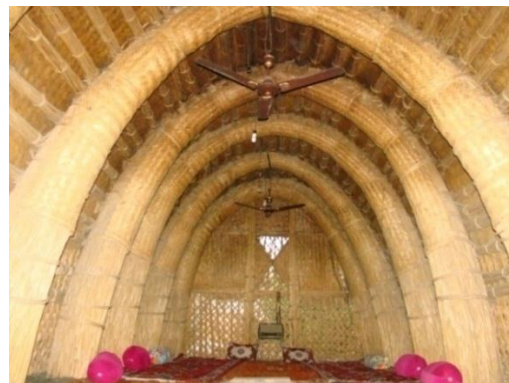
باید به همراه محصول بوریا، یک برگه راهنما حاوی اطلاعات مربوط به نگهداری و استفاده از محصول، به زبان‌های فارسی و انگلیسی ارائه شود.

استاندارد ملی ایران شماره ۹۳۳، می‌تواند برای استفاده از علائم و نشانه‌های شرایط شست‌وشو و نگهداری محصول، به کار رود.

پیوست الف
(آگاهی دهنده)

نمونه‌های کاربرد محصول بوریا

محصول بوریا به‌طور معمول در دو اندازه ۶۰۰ cm × ۲۰۰ cm و ۱۰۰ cm × ۲۵۰ cm، تولید می‌شود. برخی دیگر به‌صورت توافق طرفین ذینفع، در ابعاد بزرگ و کوچک بافته می‌شوند. محصول بوریا، در نزد عشایر عرب‌زبان خوزستان، برای مفروش کردن محیط‌های مسکونی، پوشش آلاچیق، پوشش مهمان‌خانه مضاف، ساختن سیلوی ذخیره غلات و مانند این‌ها کاربرد دارد. شهرنشینان، این محصول را بیشتر برای تزیینات داخلی استفاده می‌کنند (به شکل الف-۱ مراجعه کنید).

شکل الف-۱- نمونه‌های کاربرد محصول بوریا